

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.04
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

ВІДГУК

*офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Мозоля Станіслава Анатолійовича на дисертацію Кузика В'ячеслава
Васильовича «Кримінологічні засади діяльності підрозділів протидії
наркозлочинності Національної поліції України», поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 –
кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право*

Вивчення змісту дисертації та автореферату дисертації, наукових праць Кузика В'ячеслава Васильовича дає підставу зробити висновок про актуальність обраної теми, про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, що виносяться на захист, про глибокий аналіз питань, пов'язаних із діяльністю підрозділів протидії наркозлочинності Національної поліції України.

Актуальність теми дослідження. Проблема організації ефективної кримінологічної протидії незаконному виробництву, виготовленню, придбанню, зберіганню, перевезенню чи пересиланню з метою збуту, а також незаконному збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів посідає одне з визначальних місць в процесі стабілізації криміногенної ситуації в нашій державі.

Сьогодні в Україні кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів, мають тенденцію щодо поширення та набули ознак організованої злочинної діяльності. У зв'язку із наведеним, цілком обґрунтовано постає питання про підвищення ефективності протидії цим

кримінально-протиправним проявам із застосуванням всієї сукупності засобів кримінологічного впливу, і в першу чергу, підрозділами протидії наркозлочинності Національної поліції України (далі – НПУ).

Дослідження кримінологічних засад діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ обумовлено рядом чинників, зокрема пов'язаних з реформуванням підрозділів протидії наркозлочинності, змінами парадигми протидії злочинності, ускладненням криміногенної обстановки в частині незаконного розповсюдження наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, удосконалення форм та методів кримінально-протиправної діяльності наркозбутників, виникла нагальна потреба у розробленні дієвих заходів запобігання цьому злочинному виду діяльності.

Актуальність наукового дослідження В. В. Кузика обумовлена також появою нових способів незаконного збуту наркотиків і сучасних методів приховування фактів причетності до злочинної діяльності, недосконалістю нормативно-правового регулювання запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності, відсутністю теоретичної розробленості проблеми запобігання кримінальним правопорушенням підрозділами протидії наркозлочинності, а також змінами в організаційно-штатній структурі цих підрозділів і відповідно з неефективною організацією їх запобіжної діяльності.

Мета дисертаційного дослідження полягає у комплексній розробці кримінологічних засад діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, а також у формуванні на цій основі науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання запобіжної діяльності підрозділів боротьби з наркозлочинністю та організації їх роботи (с. 23).

Для досягнення мети автор поставив перед дослідженням такі *завдання*: з'ясувати стан наукової розробленості питань запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ; проаналізувати понятійно-категоріальний апарат у сфері діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ щодо запобігання кримінальним правопорушенням;

надати характеристику підрозділів протидії наркозлочинності Національної поліції України як суб'єктів запобігання злочинності та визначити критерії ефективності їх запобіжної діяльності; з'ясувати тенденції розповсюдження кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів в державі та визначити стан протидії наркозлочинності підрозділами протидії наркозлочинності НПУ; запропонувати напрями удосконалення механізму правового регулювання запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ; визначити шляхи підвищення ефективності організації запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ; окреслити систему заходів профілактики, попередження та припинення кримінально протиправних посягань підрозділами протидії наркозлочинності НПУ (с. 23-24).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Для досягнення об'єктивності результатів дослідження застосовувались наступні методи: діалектичний (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 3.1, 3.2); формально-логічний (підрозділи 1.1-1.3, 3.1-3.2); системно-структурний (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2); логіко-семантичний (підрозділ 1.2); історичний (підрозділ 1.3); порівняльно-правовий (компаративістський) (підрозділ 2.1); соціологічний (розділи 1-3); статистичний (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2); моделювання (підрозділ 2.2); метод контент-аналізу (підрозділи 1.3, 2.2., 3.1, 3.2).

Висновки і рекомендації дисертанта ґрунтуються на результатах аналізу кримінального, кримінально-процесуального, оперативно-розшукового законодавства та галузевих нормативно-правових актів України, а також наукових робіт вітчизняних та зарубіжних авторів. Автором опрацьовано значний масив літератури, що безпосередньо чи опосередковано стосується теми дисертаційного дослідження (190 джерел). Зазначене свідчить про високий рівень обізнаності здобувача у питаннях, які ним досліджуються та забезпечує відповідний рівень обґрунтованості зроблених

ним висновків.

Емпіричну базу дослідження становлять: статистичні дані Офісу Генерального прокурора за період з 2013 по 2020 рр.; аналітичні матеріали Департаменту боротьби з наркозлочинністю НПУ; результати вивчення 138 матеріалів кримінальних проваджень; результати опитування 279 працівників Департаменту боротьби з наркозлочинністю, територіальних підрозділів по боротьбі з наркозлочинністю та інших підрозділів кримінальної поліції ГУНП в Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Рівненській, Харківській, Херсонській областях та в м. Києві, а також 15-річний особистий практичний досвід роботи автора в підрозділах протидії наркозлочинності органів внутрішніх справ і НПУ.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень кримінологічних засад діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, у якій сформульовано низку нових теоретико-прикладних положень і висновків, які відповідають змістовним ознакам наукової новизни роботи.

В'ячеслав Васильович у дисертації обґрунтував низку нових теоретичних висновків, уточнив зміст окремих понять, котрі мають наукове й практичне значення, що знайшло своє відображення в конкретних теоретичних положеннях і пропозиціях, які винесено на захист.

Розглядаючи у *першому розділі* дисертаційного дослідження стан наукової розробленості кримінологічних засад діяльності підрозділів протидії наркозлочинності Національної поліції України автор дійшов висновку, що на сьогодні відсутні комплексні монографічні дослідження з питань кримінологічної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, які відповідали б вимогам сучасності. Незважаючи на вагомий внесок

кримінологів у розроблення зазначеної проблематики, питання запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ є недостатньо розробленими (с. 39-40). Це дало змогу визначити сучасні проблеми кримінологічної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, зокрема: відсутність сучасних комплексних досліджень кримінологічних засад діяльності зазначених підрозділів; недосконалість правового регулювання діяльності підрозділів по боротьбі з наркозлочинністю в частині запобігання наркозлочинності; неефективна організація діяльності підрозділів по боротьбі з наркозлочинністю щодо запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів; недостатній рівень протидії підрозділами по боротьбі з наркозлочинністю кримінальним правопорушенням, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, низький рівень їх виявлення, що, у свою чергу, сприяє повторенню вчинення з боку наркоділків нових кримінально протиправних діянь (с. 40).

Також у цьому розділі було розглянуто питання щодо розробленості категорії «наркозлочинність», «наркобізнес», «наркоманія», «антинаркотична безпека». Визначено, що антинаркотична безпека – це стан захищеності особи, суспільства та держави від кримінально протиправних посягань та інших кримінологічних загроз, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також наслідків, пов'язаних з цими загрозами (с. 62).

Крім того, було охарактеризовано діяльність підрозділів протидії наркозлочинності НПУ як суб'єктів запобігання злочинності. До таких підрозділів відносяться підрозділи боротьби з наркозлочинністю, карного розшуку та стратегічних розслідувань. Визначено, що запобіжну діяльність підрозділів протидії наркозлочинності НПУ слід розглядати як діяльність підрозділів по боротьбі з наркозлочинністю НПУ та інших підрозділів кримінальної поліції (карного розшуку, стратегічних розслідувань), які

систематично, комплексно проводять пошукові, оперативно-розшукові, адміністративні, кримінально-процесуальні та інші заходи (дії) превентивного призначення, спрямовані на окремі групи та конкретних осіб, які схильні до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, та/або мають кримінально протиправні наміри щодо їх вчинення, або розпочали кримінально протиправну діяльність з метою мінімізації криміногенних чинників та корекції поведінки осіб, схильних до вчинення цих правопорушень, недопущення вчинення кримінальних правопорушень на різних стадіях кримінально протиправної діяльності, а також мінімізації наркоманії в країні (с. 80).

Стверджується, що ефективність запобігання наркозлочинності залежить від дії умов такої ефективності, яка виявляється в тому, що вони використовуються під час запобіжної діяльності правоохоронних органів та впливають на її результати. У зв'язку з цим, запропоновано класифікувати умови ефективності запобігання наркозлочинності на об'єктивні та суб'єктивні, загальні та приватні, а також з'ясовано їх зміст (с. 80-83).

За результатами аналізу тенденцій розповсюдження кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, з'ясовано сучасний стан існування наркозлочинності в країні та стан протидії їй підрозділами боротьби з наркозлочинністю НПУ (с. 84-94).

У *другому розділі* розглянуто правову регламентацію та організацію запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ. Це дало змогу визначити напрями оптимізації правового регулювання та організації запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ. Так, до основних напрямів удосконалення правового регулювання запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ віднесено: 1) розробка та прийняття нормативно-правового акту, який би регламентував загальні засади протидії злочинності, який безпосередньо повинен мати превентивне

значення, а також Закону України «Про профілактику алкоголізму, наркоманії та токсикоманії»; 2) на регіональному рівні прийняття комплексних програм профілактики незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; 3) розробка та прийняття нормативно-правового акту МВС України, який би регламентував діяльність кримінальної поліції в цілому та окремих його оперативних підрозділів щодо запобігання кримінальним правопорушенням; 4) розробка та прийняття нормативно-правового акту НПУ, який би регламентував структурно-функціональну побудову підрозділу боротьби з наркозлочинністю, його основні завдання та функції, загальні засади діяльності цього підрозділу щодо протидії наркозлочинності, у тому числі й щодо запобігання їй; 5) передбачення в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні питання щодо взаємодії органів досудового слідства та оперативних підрозділів під час запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (с. 127).

Крім того, було визначено основні критерії оцінки запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ, зокрема:

1) думка громадськості щодо роботи зазначених підрозділів і стан наркозлочинності та наркоманії на території оперативного обслуговування (на підставі аналізу матеріалів соціологічного опитування, засобів масової інформації, правозахисних організацій та інших недержавних установ тощо);

2) кількість виявлених підрозділами протидії наркозлочинності НПУ осіб, від яких у зв'язку з їх кримінально протиправною діяльністю в минулому, антигромадським способом життя або поведінкою можна очікувати вчинення наркозлочинів та стан профілактичної роботи з ними;

3) кількість фактів попередження підрозділами протидії наркозлочинності кримінальних правопорушень щодо осіб, які мали намір

вчинити збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

4) кількість виявлених зазначених кримінальних правопорушень, які були припинені працівниками оперативних підрозділів на стадії готування чи замаху;

5) кількість виявлених та притягнутих до кримінальної відповідальності осіб, які входили до складу організованих груп та злочинних організацій, та займалися наркобізнесом;

6) кількість виявлених нарколабораторій на території оперативного обслуговування;

7) кількість виявлених каналів розповсюдження наркотиків, у тому числі з використанням мережі Інтернет, зі встановленням легалізації (відмивання) коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків (с. 135-136).

Третій розділ присвячений безпосередньо питанням щодо напрямів й особливостей профілактики, попередження та припинення кримінально протиправних посягань підрозділами протидії наркозлочинності НПУ.

За результатами дослідження цих питань було окреслено найбільш оптимальні заходи профілактики, попередження та припинення кримінально протиправних посягань підрозділами протидії наркозлочинності НПУ: заходи профілактики (на загальному рівні); заходи профілактики (на індивідуальному рівні), заходи попередження, заходи припинення кримінально протиправних дій, які спрямовані на недопущення завершення розпочатого кримінального правопорушення (с. 162-163, 165-166, 173).

Всі ці положення дисертаційного дослідження містять елементи новизни і, без сумніву, є певним науковим внеском у кримінологію.

Оцінюючи важливість для науки і практики одержаних автором результатів, необхідно також відзначити, що дисертація В.В. Кузика узгоджується з положеннями Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 735-р; Концепції розвитку сектору безпеки і

оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14.03.2016 № 92/2016 (розділ 3); Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25.08.2015 року № 501/2015 (розділ 4); Координаційного плану наукових досліджень з проблем кримінології на 2017 р., затвердженого на засіданні Координаційного бюро з проблем кримінології НАПрН України у 24.03.2017 р. (розділ 7); Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16.03.2015 № 275 (пункт 5.15), та Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11.06.2020 № 454.

Результати дослідження мають не лише наукове, але й **практичне значення**. Одержані автором висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у: науковій діяльності – як методологічне та теоретичне підґрунтя для подальшого поглиблення кримінологічних знань щодо запобіжної діяльності підрозділів протидії наркозлочинності НПУ; правотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства та підзаконних актів України, які регламентують діяльність підрозділів протидії наркозлочинності НПУ в частині запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Кримінологія», «Міжнародні стандарти в галузі кримінального судочинства та запобігання злочинності», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, курсів лекцій та інших навчально-методичних матеріалів; практичній діяльності – для покращання діяльності підрозділів боротьби з наркозлочинністю НПУ та інших підрозділів кримінальної поліції.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в *семи* наукових публікаціях за темою дисертації, з яких чотири статті – у наукових журналах і збірниках наукових праць, визначених МОН України як фахові

видання з юридичних наук, одна стаття – у періодичному виданні іншої держави, двох тезах доповідей на науково-практичних семінарах.

Зміст автореферату дисертації відповідає її основним положенням та встановленим вимогам.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, треба звернути увагу на окремі суперечності, спірні положення, які потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації.

1. Цілком підтримуючи пропозицію автора щодо визначення категорії «антинаркотична безпека» як стан захищеності особи, суспільства та держави від кримінально протиправних посягань та інших кримінологічних загроз, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також наслідків, пов'язаних з цими загрозами (с. 62), потребує уточнення зміст понять «інші кримінологічні загрози», «наслідки, пов'язані з цими загрозами», а також чи ототожнює здобувач поняття «кримінологічні загрози» та «кримінологічні ризики»?

2. Дисертант здійснив детальний аналіз тенденцій розповсюдження кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, з'ясував сучасний стан існування наркозлочинності в країні та стан протидії їй підрозділами протидії наркозлочинності НПУ (с. 84-94). Разом з тим, автору слід було б приділити увагу кримінологічному прогнозу майбутньої ситуації розповсюдження кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, в країні.

3. Нажаль поза увагою автора залишилося питання щодо ролі підрозділів протидії наркозлочинності НПУ у протидії кримінально-протиправним діям, пов'язаних з легалізацією «відмиванням» доходів, отриманих від наркобізнесу.

4. На с. 127 дисертант пропонує передбачити в Інструкції з організації

взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні питання щодо взаємодії органів досудового слідства та оперативних підрозділів під час запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Цілком підтримуючи запропоновану ініціативу, зауважимо, що бажано було б зазначити авторське бачення редакції цих нововведень.

5. Робота набула би більш значної репрезентативності та завершеного наукового вигляду, якби автор розглянув питання зарубіжного досвіду щодо запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів оперативними підрозділами правоохоронних органів, а також міжнародного співробітництва.

Втім, перелічені зауваження і побажання, зрозуміло, не вичерпують дискусії й щодо інших положень і висновків дисертанта, яка, очевидно, буде продовжена під час захисту. Але ці зауваження мають локальний, переважно дискусійний характер і в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дисертаційного дослідження.

Загальний висновок по дисертації. Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає вимогам, які встановлені у п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Кузика В'ячеслава Васильовича *«Кримінологічні засади діяльності підрозділів протидії*

наркозлочинності Національної поліції України» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки кримінології.

Автор дисертації – Кузик В'ячеслав Васильович на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри кримінології та
кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Станіслав МОЗОЛЬ

*Дякую за роботу.
Продумав
ВН НАВС
Козітало*

*ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
ДОСІД*

*НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ*

ДОСІД

ДОСІД

